

A group of about seven people, including students and staff, are gathered in a forest. They are looking at a wooden marker or signpost on a dirt path. The forest is dense with tall trees and undergrowth. The ground is covered with fallen leaves and moss. The lighting is natural, suggesting an overcast day.

OPIKELUHUOLTO KÄYTÄNNÖSSÄ 19.9.2018
**Vesa Nevalainen ja Tuija Harakka, Tuula Salmivaara-
Pesonen, Raija Vanhatalo**

Esityksen sisältö

- Mitä opiskeluhuolto on?
 - Yhteisöllinen ja yksilöllinen opiskeluhuolto
- Opiskeluhuollon palvelut
 - Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto käytännössä
 - Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tulevaisuudessa
 - Kuraattori- ja psykologityö käytännössä
 - Kuraattori- ja psykologityön yhtäläisyyksiä ja eroja
- Monialainen asiantuntijaryhmä
- Yhteistyön mahdollisuuksia erikoissairaanhoidon ja opiskeluhuollon välillä

Mitä opiskeluhuolto on?

- opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennalta ehkäisevänä koko opiskeluyhteisöä tukevana **yhteisöllisenä opiskeluhuoltona**.
- Yhteisöllisen opiskeluhuollon lisäksi opiskelijalla on oikeus **yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon**.
- Työtä säätelee lisäksi opetustoimen lainsäädäntö: keskeisenä työn sisältönä perusopetuslain mukainen kolmiportainen tuki

Mitä opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit tekevät?

Lain mukaan opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennalta ehkäisevänä koko opiskeluyhteisöä tukevana **yhteisöllisenä opiskeluhuoltona**.

Sen lisäksi he antavat oppilaalle/opiskelijalle **yksilökohtaista opiskeluhuoltoa**.

Työtä säätelee lisäksi opetustoimen lainsäädäntö: keskeisenä työn sisältönä perusopetuslain mukainen kolmiportainen tuki

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

= toimintakulttuuri ja kaikki ne toimet, joilla edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta

- **Kehitetään ja edistetään opiskeluympäristön terveellisyyttä, oppimisympäristön esteettömyyttä ja turvallisuutta sekä yhteisön hyvinvointia**
- Huolehditaan oppilaitoksen toimintakyvystä ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.
- Toteutetaan **oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman mukaisesti**. Työn suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä
- **Oppilaitoksen henkilöstö** osallistuu yhteisölliseen opiskeluhooltotyöhön oman työtehtävänsä ja opiskeluhooltosuunnitelman mukaisesti
- Opiskeluhooltoryhmässä asioita käsitellään **yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla** (esim. ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen, hyvinvoinnin, terveyden, terveystottumusten tai osallisuuden näkökulmista). Koska tässä ryhmässä **ei käsitellä yksittäisen opiskelijan asioita**, ryhmään voi kutsua mukaan myös koulun ulkopuolisia yhteistyökumppaneita.
- Lähtökohdan kehittämisessä muodostaa **tieto opiskeluyhteisön ja ympäristön tilasta ja tarpeista sekä opiskelijoiden terveydestä ja hyvinvoinnista**. Opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset samoin laajoista terveystarkastuksista koostetut yhteenedot ovat myös hyviä tietolähteitä.

Yhteisöllinen työ käytännössä

- Koulun opiskeluhuoltoryhmän kokoukset esim.:
 - Opiskeluhuoltohenkilöstön lisäksi kokouksiin osallistuu oppilaita, huoltajia ja ulkopuolisia toimijoita (esim. nuorisotoimi)
 - Kokouksia ulkopuolisten toimijoiden kanssa
 - Koulun toiminnan suunnittelu, oppilaiden osallisuus
 - Suunnitelma kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi sekä niihin puuttumiseksi
 - Päihteiden käytön ennaltaehkäisy ja ongelmatilanteissa toimiminen
 - Kriisisuunnitelman vuosittainen läpi käyminen, osallistuminen muiden yhteisötason suunnitelmien päivittämiseen
 - Kriisitilanteissa osallistuminen toiminnan suunnitteluun yhdessä muiden kanssa
- Ryhmäyttäminen (esim. 7. lk joka syksy tai läpi vuoden)
- Luokkainterventiot tarpeen mukaan (mm. kiusaaminen tai ilmapiiriasiat)
- Kohdennetut ryhmät tarpeen mukaan (esim. ryhmä hiljaisille tai Maltti-ryhmä vauhdikkaille, kaveritaitoryhmä)
- Koko koulun hyvinvoinnin edistäminen eri tavoin (YHR:n suunnitelmien mukaan)
- Konsultaation antaminen: yksilöt, ryhmät tai ilmiöt
- Vanhempainryhmät ja vanhempainillat ja –aamut tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan
- jne

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5§)

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia:

- 1) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja
- 2) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja
- 3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa

Monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan **monialaisessa asiantuntijaryhmässä** ja siitä laaditaan opiskeluhuoltokertomus.

Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

Opiskeluhuollon palvelut

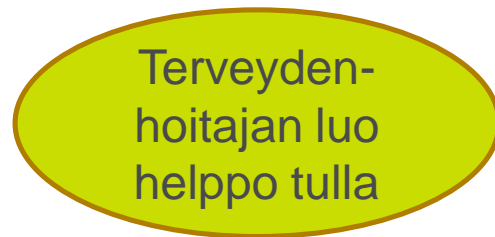


Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

(Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326, Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013)

Terveydenhuoltolain mukaisilla koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla:

- 1) edistetään ja seurataan oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta;
- 2) edistetään ja seurataan opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja opiskelukykyä;
- 3) tunnistetaan opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestetään tarvittava tuki sekä ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin.
- 4) Tuetaan vanhempien ja huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä



Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto käytännössä

Yhteisölliseen työhön osallistuminen oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti

Yksilökohtainen työ/ Perheiden kanssa työskentely

- Vastaanottoa ajanvarauksella/ ilman ajanvarausta
- Määräaikaiset terveystarkastukset kaikille oppilaille vuosittain. Laajat tarkastukset (huoltaja ja oppilas, terveydenhoitaja ja lääkäri 1. 5 ja 8 vuosiluokilla, 2vsk.)
- Lisäkäynnit ja erityisen tuen käynnit (esim. mielenhyvinvoinnin tukeminen, huoltajien kasvatustyön tukeminen)
- Rokotussuojan sekä kansallisen rokotusohjelman toteuttaminen
- Seksuaaliterveyteen ja raskauden ehkäisyyn liittyvät vastaanotot
- Kutsunnat
- Verkostotyö (monialainen yksilöllinen asiantuntijaryhmä) oppilaan / perheen tarpeen mukaan
- Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa etenkin siirtymätilanteissa, lähetettä tehdessä ja esh- kontaktin päättyessä sekä pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten koulunkäynnin järjestelyissä (esim diabetes, liikuntavammat, aistivammat, epilepsia, psykiatria etenkin levottoman lapsen hoitopolku)
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa yli hallintokuntien (esim. nuorisotoimi, perhesosiaalityö, lastensuojelu, liikuntapalvelut, kolmas sektori)

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tulevaisuudessa

- Digitaalisuus palvelun tukena: Digitaalinen alusta: ajanvaraus, chat, turvallinen viestinvälitys, omahoito, esitietokyselyt/ seulonta toimivat jo interventiona, etävastaanotot, HUS talojen hyödyntäminen yms.)
- Opiskeluhoolto kivijalka
- Monialainen yhteistyö, osaamista, apua ja tukea lapsen, nuoren ja hänen perheensä ympärille omassa arkiympäristössä. Lähipiirin huomioiminen. Verkostotyön lomake, opiskeluhooltokertomus.
- Kouluterveydenhuollossa myös hoidollista osuutta, kuten opiskeluterveydenhuollossa? Asia keskustelussa/ edellyttää lain/asetuksen muutosta/ resurssien tarkastelua
- Ajassa eläminen: mm. muutokset johtuvat perheistä, kulttuurista, lainsäädännöstä esim. reformiuudistus

Kuraattori- ja psykologityö käytännössä

- Yhteisölliseen työhön osallistuminen oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti
- Yksilötyö
 - Neuvottelut oppilaiden, huoltajien, opettajien ja yhteistyötahojen kanssa sekä oppilaiden tukitoimien suunnitteluun osallistuminen
 - Monialaisiin asiantuntijaryhmiin osallistuminen
 - Huoltajien ohjaus ja neuvonta lapsen koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
 - Oppilaiden tukitapaamiset (tavoitteena koulunkäynnin tukeminen)
 - Psykologiset arvioinnit ja tutkimukset (psykologit) koulun tukitoimien suunnittelemiseksi
 - Konsultaatiot (koulun henkilökunnalle sekä koulun ulkopuolisille toimijoille)
 - Kriisityö
- Oppimisen tuen suunnitteluun osallistuminen
 - Pedagogisten asiakirjojen käsittely eri tuen portailla (yleinen tuki, tehostettu tuki sekä erityinen tuki)
 - Oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu opettajien ja erityisopettajien kanssa yksilö- ja ryhmätasolla
- Verkostotyö omalla alueella ja/tai koko kunnassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi
- Kirjallinen työ
 - Lausunnot, selvitykset, läheteiden liitteet, asiakaskirjaukset

Kuraattori- ja psykologityön yhtäläisyyksiä ja eroja

- Erilainen viitekehys, kun taustakoulutus on erilainen
- **Koulun kuraattori tukee oppilaan sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia sekä koulunkäyntiä sosiaalityön keinoin.**
 - Kuraattorille ohjaututaan tyypillisesti ihmissuhteisiin (kaverisuhteet, perhe) ja käyttäytymiseen liittyvissä asioissa
- **Koulun psykologi tukee oppilasta oppimisen ja koulunkäynnin sekä psyykkisen kasvun kysymyksissä.**
 - Psykologille ohjaututaan tyypillisesti oppimiseen ja tunne-elämään liittyvissä asioissa
- Kummankin ammattiryhmän työn kohteita ovat
 - Oppiminen
 - Käyttäytyminen
 - Tunne-elämä
 - Perhe
 - Sosiaaliset suhteet
 - Koulunkäyntijärjestelyt

Monialainen asiantuntijaryhmä

- Perustetaan yksittäisen opiskelijan opiskeluhuollollisen tuentarpeen selvittämiseksi ja tuen järjestämiseksi
- Jäsenet valitaan käsiteltävän asian perusteella ja opiskelijan ja/tai huoltajan luvalla
- Ryhmässä voi tarpeen mukaan olla myös muita asiantuntijoita (Perhekeskus, Terveys- ja hyvinvointikeskus)
- Ryhmä keskustelee opiskelijan tilanteesta, suunnittelee tukitoimia, arvioi oppilaitoksen ulkopuolisen tuen tarvetta ja seuraa opiskelijan tilannetta. Ryhmä voi tarvittaessa konsultoida tarpeelliseksi katsomiaan tahoja opiskelijan tilanteesta.
- työskentelystä tehdään kirjaukset opiskelijan opiskeluhuoltokertomukseen

Yhteistyön mahdollisuudet erikoissairaanhoidon ja opiskeluhuollon välillä

- Perustason henkilökunnan osaamisen vahvistaminen: koulutus, konsultaatio, etävastaanotot
- Yhteiset hoitopolut tehty/ tekeillä / tehtävää: kasvuun ja kehitykseen liittyvät pulmat
- Psykiatriset sairaanhoitajat kouluilla (yhteisöllinen työskentely ja yksilötyöskentely)
- Kehittäminen: Jatkoseuranta erikoissairaanhoidon jälkeen: Yhteiset toimintamallit ja sopimukset hoitovastuun siirtyessä

Yhteistyön mahdollisuudet erikoissairaanhoidon ja opiskeluhuollon välillä

- Toiveena on entistä sujuvampi yhteydenpito koulun/oppilaitoksen ja psykiatrian välillä
- Erikoissairaanhoidon mukaan koululle miettimään oppilaan tukitoimia yhdessä koulun, oppilaiden ja huoltajien kanssa
 - HYKS varhain –toiminnasta saatu hyvää palautetta
- Lapsen tutkimuksista ja hoidoista sovittava yhdessä. Koulupsykologin tekemä tutkimus tuo tietoa oppilaan koulunkäynnin tukemiseen
- Koulu sekä psykologit ja kuraattorit eivät ole perusterveydenhuollon toimintayksikkö
- Psykologi ja kuraattori valitsevat itse kunkin oppilaan kohdalla sopivat työmenetelmät jotka on tapauskohtaisesti koottava. Jokaiseen oireeseen ei voi olla omaa menetelmää

Kiitos!

 *#lapemuutos*

stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut